

“EÉN WET” EN DE MESSIAANSE NIET-JOOD

Een theologische reis met First Fruits of Zion, worstelend met de “Eén-Wet” visie en met ons standpunt ten aanzien van Joden, niet-Joden, en hun verplichtingen in de Torah.

BOAZ MICHAEL;D. THOMAS LANCASTER.

Dit artikel verscheen oorspronkelijk in het Engels in Messiah Journal 101, (First Fruits of Zion, 2009).

Vertaald en elektronisch geplaatst met toestemming van First Fruits of Zion (www.ffoz.org).

Vertaald door Roger Jacob, Jessica Jacob en Gert Nuyens.

Bijbelteksten komen uit de NBG-vertaling 1951, tenzij anders vermeld.

Copyright © 2015 First Fruits of Zion - Boaz Michael;D. Thomas Lancaster

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Contact info: nuyensgert@gmail.com

“EÉN-WET” EN DE MESSIAANSE NIET-JOOD

In 2004 reisden mijn collega Daniël Lancaster en ik door het midwesten van Amerika waar we First Fruits of Zion seminars onderwezen. We hadden toen de gelegenheid om te spreken op één van Dr. Dwight Pryor's *Haverim Schools of Discipleship* in Dayton, Ohio. Na onze les hadden we wat tijd om samen te zitten met Dr. Pryor voor een kort gesprek.

Daniel en ik beschouwen Dr. Dwight Pryor als een geestelijke mentor en vader. We voelden ons vereerd met deze onverdeelde aandacht van een paar minuten. Na het bespreken van verschillende onderwerpen, vroeg Dr. Pryor ons: “Geloven jullie dat het een zonde is voor een niet-Joodse gelovige wanneer hij een gebod van de Torah overtreedt?” We bevestigden dat we dit geloofden. Ik citeerde 1 Joh 3:4 waar staat, “ieder, die de zonde doet, doet ook de wetteloosheid, en de zonde is wetteloosheid.” Dr. Pryor ging verder door op het onderwerp. “Wat denk je over zoiets als het dragen van tzitzit? Is een gelovige niet-Jood die geen tzitzit draagt ongehoorzaam en zondig?” Met een beetje twijfel bevestigden we dat dit inderdaad zo was, en legden we verder onze redenering uit. De Torah is verplicht voor heel Israël. De niet-Joodse gelovigen zijn geënt op Israël. Daarom kan het niet anders dan dat de hele Torah bindend is voor de niet-Joodse gelovigen zoals ze bindend is voor Joodse gelovigen. We gaven verschillende bewijsteksten om ons punt te staven, zoals de tekst in Numeri 15:15-16, waar staat dat er “één Wet” is zowel voor de Israëliet als de vreemdeling.

“Wat jullie hebben gedaan,” zei Dr. Pryor, “is iets dat de apostelen nooit gedaan hebben. Je hebt een theologie uitgewerkt over hoe de Torah van toepassing is op niet-Joodse gelovigen. Los van het feit of je juist bent of verkeerd, of je conclusies logisch zijn of niet, zeg ik eenvoudigweg dat jullie theologie en conclusies niet van de apostelen komen. Zij vestigden nooit een Torah theologie voor de niet-Joden, waarschijnlijk omdat zij een snelle terugkeer van Yeshua verwachtten. Ik zou erg voorzichtig zijn met het poneren van een theologie die de apostelen niet brachten.”

Dit artikel legt uit waarom wij, in de jaren na dit gesprek, de dogmatische taal van de vernoemde “Eén-Wet” theologie verlieten en terugkeerden naar ons origineel standpunt met betrekking tot de verplichtingen van een niet-Jood om Torah na te leven. Ondanks dat blijven we in goede verstandhouding met vrienden, Messiaanse leiders, en gemeenten die de strakke “Eén-Wet” benadering blijven vasthouden als de weg voor de Messiaanse niet-Jood. Dit artikel is niet bedoeld om te ontmoedigen of te verdelen. Ondanks dat sommige broers en zussen verschillende theorieën hebben over de exacte route van de weg zijn we allemaal vrienden in de Messias, en we zijn allemaal op hetzelfde pad met dezelfde bestemming in het vooruitzicht – het koninkrijk van de Messias.

Goddelijke Toestemming

De Messiaans-Joodse beweging vandaag bevat vele niet-Joodse discipelen die tegenstrijdige meningen horen over hun rol in het Messiaanse Jodendom. Is het niet-Joodse gelovigen toegestaan om de Torah te houden zoals Joodse gelovigen? Zijn niet-Joodse gelovigen verplicht om de geboden van de Torah te houden op dezelfde manier als Joodse gelovigen?

Van alle Messiaanse bedieningen is First Fruits of Zion de luidste en langst lopende voorstander van niet-Joodse inachtneming van de Torah. Van de start van deze bediening in 1992 en tot vandaag zijn wij de kampioenen van de inclusie van de niet-Joodse gelovigen en deelname in het Torah-leven en de Messiaans-Joodse beweging.

Wanneer we in het begin de Torah begonnen te onderwijzen was dat vanuit het besef dat de Torah niet werd betwist door het Evangelie, dat de Messias de Torah niet had beëindigd, en dat Gods verbond met Zijn volk doorgaat. Het was daar in het Evangelie van Matteüs dat het ons duidelijk werd: “meent niet dat ik gekomen ben om de Wet of de Profeten te ontbinden.”(Matteüs 5:17).

Onze bediening was gefundeerd op deze openbaring. Voorzichtig begonnen we te suggereren aan onze lezers dat de Torah misschien niet de afschuwelijke slavernij van wetticisme was dat de Christelijke theologie ons had doen geloven. Misschien zat er enig voordeel en waarde in de geboden van de Torah. We gingen

een stap verder en suggereerden dat de Joodse en niet-Joodse gelovigen misschien moesten overwegen om de Torah tot op een bepaald niveau toe te passen in hun levens. We bemoedigden gelovigen in de Messias om “vast te houden” aan de geboden:

“Zo zegt de Here der heerscharen: In die dagen zullen tien mannen uit volken van allerlei taal vastgrijpen, ja vastgrijpen de slip van een Judeese man, en zeggen: wij willen met u gaan, want wij hebben gehoord, dat God met u is.”

Zacharia 8:23

Dit scheen verenigbaar met de woorden van Yeshua. Hij zei, “Wie dan één van de kleinste dezer geboden ontbindt en de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het Koninkrijk der hemelen; doch wie ze doet en leert, die zal groot heten in het Koninkrijk der hemelen.” (Mattheüs 5:19).

We zegden echter niet dat gelovigen de geboden “moesten” onderhouden. We vermeden het gebruik van termen met betrekking tot het “moeten” in acht houden van de Torah. We voelden ons zelfs niet zeker om te zeggen dat Joodse gelovigen verplicht waren om de Torah te houden, des te minder de niet-Joodse gelovigen. Wij suggereerden alleen dat het een goed idee kon zijn. Hoe kon het verkeerd zijn om de Bijbel te gehoorzamen?

Onze terughoudendheid om te dogmatisch te zijn over deze aangelegenheid was gebaseerd op onze vrees om af te dwalen in een nieuw wetticisme waarbij mensen konden veronderstellen dat zij de geboden moesten onderhouden om hun redding te verdienen. We waren, en zijn altijd geweest, onvermurwbaar in onze stelling dat redding komt uit genade en door geloof:

“Want door genade zijt gij behouden, door het geloof, en dat niet uit uzelf: het is een gave van God; niet uit werken, opdat niemand roeme.”

Efeziërs 2:8-9

We noemen deze benadering van de Torah “Goddelijke toestemming.” Het was het idee dat gelovigen (zowel Joods als niet-Joods) de toestemming hebben om zich aan de Torah te houden

maar niet verplicht zijn om dit te doen. Wij verwoordden het concept van “Goddelijke toestemming” in onze boeken *Torah Rediscovered (Torah herontdekt)* en *Take Hold (vastgrijpen)*, onze *Torah club* programma’s, en in ons discipelschap programma *HaYesod*. Les dertien van het originele *HaYesod* programma had zelfs de titel “Goddelijke toestemming.”

We waren misschien naïef om een theologie vooruit te schuiven zonder alle details en gevolgen in overweging te nemen, maar onze bediening was jong, enthousiast, en oprecht in vuur en vlam over deze nieuwe waarheid. Het voelde echt alsof we de Torah hadden “herontdekt”- we werden gedreven door de profetische aard en gevolgen van dit herstel en zijn vertakkingen voor zowel het Judaïsme als het christendom.

Goddelijke Opdracht: Eén Wet

De theologie van Goddelijke Toestemming was een comfortabel standpunt om in te nemen. Het deed de theologie van het bredere christendom niet te hard wankelen, en het bracht geen veroordeling op andere Christenen die de Joodse aspecten van de Wet niet onderhielden of het Torah pad niet bewandelden. Het tartte het grotere geheel van het Messiaanse Judaïsme niet te hard dat, zeker in die dagen, de Torah niet in acht nam.

Toch was er een probleem. Terwijl we begonnen te groeien in onze studies van de Torah en ons begrip van de apostolische geschriften, vonden we weinig houvast voor een eenvoudige theologie van Goddelijke Toestemming. Minstens in verband met het volk van Israël spreekt de Torah enkel in termen van opdracht, niet toestemming. De Tien Geboden zijn niet de Tien Suggesties. God suggereerde niet aan de Israëlieten om eventueel te willen overwegen om zijn Sabbat te houden; Hij eiste gehoorzaamheid van het Joodse volk. De geboden worden beschreven als onveranderlijke verordeningen die door alle generaties heen moeten gehouden worden in eeuwigheid. Zeggen dat gelovigen “Goddelijke Toestemming” hebben om de geboden te houden wanneer God zegt “Gij zult” begon een beetje zwak te lijken voor ons.

En vooral noteerden we een bijzondere passage in het boek Numeri over “één wet” voor vreemdelingen en autochtonen gelijk:

“wat de gemeente betreft, éénzelfde inzetting zal gelden zowel voor u als voor de vreemdeling die bij u vertoeft; een altoosdurende inzetting zal het zijn voor uw geslachten: gij en de vreemdeling zullen voor de Here gelijk zijn. Eénzelfde wet en éénzelfde voorschrift zal gelden zowel voor u als voor de vreemdeling die bij u vertoeft.”

Numeri 15:15-16

Dit lijkt eenvoudig genoeg. Volgens deze verzen is er één wet voor zowel Joden als niet-Joden. Daarom moeten niet-Joden de hele Torah houden. Als we “de vreemdeling die bij u vertoeft” verstaan als iedere niet-Joodse gelovige, dan valt de volledige verplichting ten aanzien van de Torah op alle Christenen en zelfs de meer traditionele Joodse aspecten van de Torah worden vanzelfsprekend.

Gebaseerd op deze opvatting van Numeri 15:15-16 begonnen onze materialen af te wijken van de vriendelijke taal van Goddelijke Toestemming en meer stoutmoedig te spreken over de verplichting van de Torah: Goddelijke Opdracht. We begonnen te zeggen “je zult” en “je moet” met betrekking tot het onderhouden van de Torah. Bijna onmiddellijk begonnen we klachten te horen van leiders in het Messiaanse Judaïsme die onze nieuwe overtuiging niet deelden. In het bijzonder het leiderschap van de UMJC bestempelde onze theologie als “Eén-Wet” theologie¹. Die naam beviel ons wel, we accepteerden hem en begonnen het concept van één standaard voor Torah zowel voor Joodse als niet-Joodse gelovigen te verkondigen. Meer specifiek begonnen we te zeggen dat zowel Joden als niet-Joden verplicht zijn om de geboden van de Torah te onderhouden, niet voor redding maar gewoonweg als een zaak van gehoorzaamheid aan het verbond. “Eén-Wet” vertegenwoordigt het idee dat niet-Joodse gelovigen de opdracht hebben om de volledige Torah te houden juist zoals het Joodse volk.

“Eén-Wet” theologie = het geloof dat niet-Joodse en Joodse gelovigen dezelfde verplichting hebben ten aanzien van Torah en dezelfde aansprakelijkheid voor haar overtreding.

Wat de morele en de ethische verordeningen van Torah betreft, voorzien het onderwijs van Yeshua en de geschriften van de Apostelen overvloedig steun voor dit standpunt. Christenen zijn niet “vrij van de Wet” in de zin dat zij vrij zijn om zich in te laten met bedrog, overspel, moord, of immoreel gedrag. Niemand zal beweren dat een Christen vrij is van de verplichting om zijn naaste lief te hebben en zijn ouders te eren. Maar de geboden die meestal beschouwd worden als specifieke tekenen voor de kinderen van Israël (m.a.w. het Joodse volk) worden niet toegepast in het christendom noch beschouwd als bindend voor niet-Joodse Christenen. Bijvoorbeeld, de geboden om besneden te zijn; om franjes te dragen, een mezuzah te bevestigen, tefillin te dragen, koosjer te eten, de Sabbat te houden, en de vastgestelde tijden te houden worden meestal niet beschouwd als verplichtingen voor niet-Joodse Christenen door het christendom, het Judaïsme, of zelfs het grootste deel van het Messiaanse Judaïsme. Gebaseerd op onze lezing van het Numeri 15 gedeelte zagen we geen reden dat deze specifieke “kenmerk” geboden zouden genegeerd mogen worden door niet-Joodse gelovigen. Als het “Eén-Wet” is voor iedereen, dan is iedereen verplicht om zich aan exact dezelfde wetten te houden.

Een Paar Zeurende Problemen

De “Eén-Wet” theologie liet ons achter met een paar zeurende problemen. Als niet-Joodse gelovigen onder dezelfde opdracht zijn als Joden, waarom zeiden de Apostelen dat dan niet in duidelijke bewoordingen? Akkoord, er zijn verschillende gedeeltes uit de apostolische geschriften die kunnen gebruikt worden ter verdediging van het standpunt, maar er zijn er andere waarbij je dit niet kan. We zullen later kijken naar een paar voorbeelden.

Een andere moeilijkheid dat het “Eén-wet” standpunt creëert is onze relatie met het bredere christendom. Zo lang we trouw verkondigen dat alle gelovigen allemaal de gelijke opdracht hebben om de hele Torah te houden op dezelfde manier als het Joodse volk kunnen we niet anders dan het christendom en de Christenen veroordelen omdat zij ontrouw zijn aan de Wet: zij negeren de geboden zoals de Sabbat, de voedselwetten, en zo voort. Het

vereiste een wijde en ruime veroordeling van praktisch alle Christelijke gemeenschappen die bestaan.

Een derde probleem dat het “Eén-Wet” standpunt creëert is dat het zwaar het onderscheid tussen Joden en niet-Joden in opspraak brengt, en de Joodse identiteit is dan verloren. Sommige Messiaanse leiders hebben het complete verlies van de Joodse identiteit beschreven als een soort theologische of geestelijke Holocaust. Deze bezorgdheid alleen al zou ons moeten doen nadenken.

Terwijl het waar is dat er in de Messias geen Jood noch Griek is, mannelijk of vrouwelijk, slaaf noch vrije², en terwijl het waar is dat Jood en niet-Jood mede-erfgenamen zijn, verenigd in één nieuwe mens, is het ook waar dat de apostolische gemeenschap een duidelijk en zeker onderscheid behield tussen wie Joods was en wie niet-Joods was. Paulus onderwees dat in de Messias er geen onderscheid is tussen slaven en vrijen, nochtans onderwees hij ook dat slaven hun meester moeten gehoorzamen³ terwijl een vrij man moest vermijden om slaaf te worden⁴. Paulus onderwees dat er in de Messias geen verschil is tussen mannelijk en vrouwelijk, maar hij gaf mannen en vrouwen verschillende opdrachten, hij vertelde mannen om hun vrouwen lief te hebben⁵ en vrouwen om zich te onderwerpen aan hun mannen⁶.

Duidelijke verschillen tussen de geslachten en hun desbetreffende functies en rollen blijven bestaan zelfs in de Messias. De Bijbel beschouwt een echtgenoot en zijn vrouw als “één vlees”. Toch geeft diezelfde Bijbel onderscheiden rollen aan de echtgenoot en zijn vrouw. Wanneer gepaste grenzen, rollen, en onderscheid niet behouden worden in een huwelijk, zal dit niet alleen resulteren in een dysfunctioneel huwelijk, maar het heeft ook invloed op de volgende generaties: kinderen van dat koppel zijn hun kans kwijt om hun ouders te zien als rolmodel overeenkomstig hun geslacht. Het onderscheid tussen man en vrouw afschaffen mondt uit in het afschaffen van een aspect van de Torah. Hetzelfde is waar over het onderscheid tussen Jood en niet-Jood.

Wanneer we lezen dat Paulus zegt dat er geen verschil is tussen Jood en niet-Jood in de Messias, lopen we het risico dat we deze respectievelijke rollen gaan verwarren. We moeten ons herinneren dat Paulus hier spreekt over redding, niet over rollen in het

koninkrijk. Paulus illustreerde het concept van die rollen via de analogie van één lichaam met verschillende delen⁷.

Ondanks dat Paulus onderwees dat, in de Messias, er geen onderscheid is tussen Jood en niet-Jood, maakte hijzelf duidelijk onderscheid tussen Joodse en niet-Joodse gelovigen met betrekking tot hun verplichting om zich te laten besnijden. Hij onderscheidt beide groepen verder door zichzelf tot de apostel van de onbesnedenen te verklaren en Petrus de apostel van de besnedenen⁸.

Het idee dat de apostelen geen wettelijk of etnisch onderscheid maakten tussen Joodse en niet-Joodse gelovigen is niet houdbaar. Handelingen 15 en de onderwijzingen van Paulus aan de onbesnedenen zouden volledig onnodig geweest zijn als de apostolische gemeenschap de niet-Joodse gelovige zouden beschouwd hebben als personen met dezelfde wettelijke status als Joodse gelovigen.

Een vierde probleem in het “Eén-Wet” vraagstuk is besnijdenis. Als niet-Joden onder dezelfde verplichting ten aanzien van Torah vallen als Joodse gelovigen, dan zouden zij niet vrijgesteld zijn van het gebod van de besnijdenis. De brieven van Paulus gaan echter zo ver dat ze niet-Joden zelfs ontmoedigen om zich te laten besnijden. Paulus waarschuwt de niet-Joodse gelovigen: “Nogmaals betuig ik aan ieder, die zich laat besnijden, dat hij verplicht is de gehele Wet na te komen” (Galaten 5:3). De voor de hand liggende omkering van dit gegeven is dat een persoon die geen besnijdenis ondergaat niet “onder de verplichting valt om de hele Torah te onderhouden.”

In de dagen van de apostelen werd besnijdenis verstaan als het belangrijkste teken van bekering naar het Judaïsme. Toch mag de gelijkmaking tussen besnijdenis en wettelijke bekering naar het Judaïsme het feit niet verduisteren dat besnijdenis op zichzelf een letterlijk gebod van de Torah is welke de apostelen niet eisten van niet-Joodse gelovigen.

Niet-Joodse gelovigen die rituele besnijdenis ondergingen werden beschouwd als proselieten. Zij werden vanaf dan gerekend bij de Joodse gemeenschap als wettelijk (volgens de Halacha) Joods en vervolgens onder de verplichting om zich aan de volledige set van geboden van de Torah te houden die gebonden zijn op autochtone Joden. Dit betekent dat ze ook in aanmerking komen

voor de straffen voorgeschreven door de Torah. Zo kon bijvoorbeeld een niet-Joodse bekeerling naar het Judaïsme gestenigd worden voor het breken van de Sabbat of gezeseld voor het breken van de specificaties van de Halacha.

In Galaten waarschuwt Paulus de niet-Joodse Christenen om geen dergelijke wettelijke bekering om Joods te worden te doen, en één reden die hij aanhaalt is dat het ondergaan van besnijdenis hen aansprakelijk maakt voor alle geboden (en straffen)⁹. Hoewel het altijd mogelijk is om een passage van Paulus uit te leggen vanuit een ander gezichtspunt, presenteert de eenvoudigste lezing van Galaten 5:3 een probleem voor de “Eén-Wet” interpretatie. Als besnijdenis/bekering de persoon verplicht om de hele Torah te houden, dan is een persoon die deze rituele bekering niet heeft ondergaan niet in dezelfde mate verplicht.

In elk geval, zolang we zeggen dat niet-Joden niet verplicht zijn om zich aan het gebod van de besnijdenis te houden, geven we toe dat er inderdaad een verschil is tussen Joodse en niet-Joodse verplichting ten aanzien van Torah. Het is moeilijk om vast te houden aan een pure “Eén-Wet” theologie en de brieven van Paulus en zijn onderwijs te accepteren met betrekking tot besnijdenis.

First Fruit’s Slechte Vruchten

Nog meer verontrustend dan alle theologische of tekstuele problemen met de “Eén-Wet” benadering is het probleem van slechte vruchten. We zijn in een erg unieke positie om de uitwerking van de vruchten van deze boodschap te zien in de huizen en de gemeenschappen die haar omarmen. Wij reizen uitgebreid naar alle variëteiten binnen de Messiaanse beweging; we krijgen veel gemeenschappen te zien en ontmoeten veel mensen die in één of andere vorm Torah praktiseren. Dit is veruit het beste gedeelte van ons werk. Het is opwindend om te zien dat het Woord van God wortel schiet in de huizen van mensen en gemeenschappen en vrucht voortbrengt in veranderde levens. We zien het als een speciaal privilege om discipelen van Yeshua te zien, Joods of niet-Joods, samen deelnemend in de grote erfenis van Torah. Na deze lange eeuwen van afdwaling van de waarheid zijn de discipelen van

Yeshua aan het terugkeren naar de originele manier en expressie van ons geloof.

Om helemaal eerlijk te zijn: het kan ook ontmoedigend zijn. In plaats van eenheid hebben we gemerkt dat de “Eén-Wet” boodschap soms onenigheid, breuken en disfunctie met zich meebrengt. Hier zijn verschillende redenen voor. Een paar voorbeelden illustreren de ernst van de situatie.

Wanneer niet-Joodse gelovigen wordt gezegd dat zij onder de absolute opdracht staan om de Torah met al zijn 613 geboden te houden, hebben ze weinig andere keuze dan relaties met hun christelijke vrienden en families te verbreken die niet dezelfde overtuiging delen. In plaats van de brug te zijn om broers en zussen vriendelijk naar gehoorzaamheid aan de volle boodschap van de Schrift te leiden via gezonde relaties, zijn de Torah-nalevende niet-Joden vaak geïsoleerd en verbannen. Erger nog, het is gewoon om te zien dat de “Eén-Wet” Messiaanse niet-Joden bitter worden naar het christendom, verwijzen naar Christenen als heidenen, Christelijke feesten etiketteren als heidense feesten, en Christenen bespotten omdat zij onrein voedsel eten. Torah navolgende niet-Joden kunnen snel arrogant worden naar hun broers en zussen in de Messias en scherpe minachting tonen voor andere gelovigen die bepaalde aspecten van Torah niet houden zoals zij doen.

Niet alleen vinden de “Eén-Wet”, Torah in acht nemende niet-Joden het moeilijk om relaties met andere Christenen te houden, zij vinden het ook praktisch onmogelijk om goede relaties met elkaar te behouden. De “Eén-Wet” theologie plaatst de gelovige niet-Jood op gelijke voet met de Joodse gemeenschap, maar laat hem tegelijk buiten die Joodse gemeenschap¹⁰. Wanneer niet-Joden het mandaat hebben om de Torah te houden buiten het Joodse volk verleent het hen aanspraak om te definiëren hoe de Torah moet gehouden worden. Dus is de niet-Jood vrij om de Torah in acht te nemen volgens zijn eigen interpretatie. Hij of zij doet dit vaak in volledige tegenstelling met het traditionele Jodendom. Sinds elke persoon de toepassing van Torah-naleving definieert volgens zijn of haar subjectieve lezing en dan die persoonlijke definitie combineert met de Goddelijke opdracht van de “Eén-Wet” theologie, is het eindresultaat dikwijls verwarring en onenigheid.

Het resultaat is een toestand van anarchie verborgen onder de naam van de Wet. Gemeenschappen splitsen over kalenderdiscussies. Mensen zijn verbitterd naar elkaar. Hechte vrienden worden gescheiden. Gemeenschappen krimpen van verschillende families, naar twee families, naar één familieontmoeting alleen thuis op de Sabbat omdat er geen andere Messiaanse gelovigen zijn in de omgeving met wie ze een relatie kunnen volhouden. Dit programma werkt niet.

Vele “Eén-Wet” voorstanders hebben een afkeer van traditioneel Judaïsme, en zijn tegen de inlijving of zelfs het gebruik van haar bronnen. Het is gewoon voor “Eén-Wet” Messiaanse gelovigen om “het rabbinaat” te schuwen en de “menselijke tradities” te bekritisieren. Tegelijk hebben ze alle bruggen met het christendom verbrand. Ze verwerpen het Judaïsme en de Joodse traditie, en ze verwerpen het christendom en de Christelijke traditie. Zo romantisch als zulk hyper-protestant, *sola scriptura* zuiverheid ook mag klinken, het ademt arrogantie uit en is onhoudbaar.

In gevallen zoals dit zijn de vruchten die de boodschap van Torah heeft voortgebracht slechte vruchten, en zijn we diep bezorgd over de houdbaarheid van Torah-gebaseerd Messiaans Judaïsme voor zowel Joodse als niet-Joodse gelovigen. Bij First Fruits of Zion willen we dat het lichaam van de Messias levendig is en de Torah houdt, maar het werkt niet goed op de manier zoals wij het gedefinieerd hebben, en als het nu niet werkt, zal het over tien jaar ook niet werken, en na twintig jaar kan het zelfs verdwijnen. Eerder dan verder te gaan langs ditzelfde pad van breuken, verdeling, en bitterheid, is het tijd om de “Een-Wet” boodschap opnieuw te analyseren.

Een Gat in “Eén-Wet”

Zoals boven gesteld, zegt de Torah in Numeri 15, “éénzelfde inzetting zal gelden zowel voor u als voor de vreemdeling die bij u vertoeft; een altoosdurende inzetting zal het zijn voor uw geslachten: gij en de vreemdeling zullen voor de Here gelijk zijn. Eénzelfde wet en éénzelfde voorschrift zal gelden zowel voor u als voor de vreemdeling die bij u vertoeft.” (Numeri 15:15-16).

Aan de oppervlakte lijkt dit een eenvoudige uitspraak, maar wanneer we dieper in Bijbelse studies en interpretaties graven, wordt het een complex onderwerp. In de tijd van de apostelen, werd het woord vertaald als “vreemdeling” (*ger*, גֵּר) niet langer verstaan als gewoon iemand niet-Joods. De semantische waarde van het Hebreeuwse woord was zo verschoven, dat het in vele gevallen specifiek verwees naar een niet-Jood die door een volle, wettelijke bekering om Joods te worden was gegaan, m.a.w. een proseliet¹¹. Dat bekeringsproces omvatte besnijdenis, onderdompeling, en een offer. De Griekse versie van de Torah (Septuagint of LXX) vertaalt het woord ook als proseliet (προσηλυτος)¹². De Griekse LXX tekst was een geaccepteerde norm voor de apostolische gemeentes¹³. De Griekse Septuagint geeft ons dus inzicht in hoe de apostolische gemeente de passage zou verstaan en geïnterpreteerd hebben. Onder de invloed van de LXX, zouden zij Numeri 15:15-16 als volgt geïnterpreteerd en gelezen hebben:

“Wat de gemeente betreft, eenzelfde inzetten zal gelden zowel voor u als voor de proseliet die bij u vertoeft; een altoosdurende inzetten zal het zijn voor uw geslachten: gij en de proseliet zullen voor de HERE gelijk zijn. Eenzelfde wet en eenzelfde voorschrift zal gelden zowel voor u als voor de proseliet die bij u vertoeft.”

Numeri 15:15-16, geparafraseerd

Deze lezing maakt het duidelijk dat zowel Joden als proselieten - bekeerd tot het Judaïsme - verplicht zijn tot dezelfde wetten van Torah en aansprakelijk zijn voor een Torah gerechtshof met dezelfde straffen voor schendingen van de Torah. Deze lezing is identiek aan de uitspraak van Paulus in Galaten 5:3. Daarom helpt de apostolische-tijdperk lezing van de Numeri 15 passage niet om de vraag van een niet-Joodse gelovige over zijn relatie tot Torah op te lossen. Hij zou enkel van toepassing zijn op een niet-Jood die wettelijk Joods was geworden door een bekering.

Bij First Fruits of Zion verstaan we volledig dat sommige van onze broeders en zusters de Septuagint weergave van Numeri 15:15-16 niet als relevant zullen beschouwen in het bepalen van het pad van een Messiaanse niet-Jood. We zijn absoluut in staat om deze mening te respecteren, maar we vinden de Septuagint

weergave verenigbaar met de rest van de apostolische geschriften, in het bijzonder met Handelingen 15.

Handelingen 15

De raad van de apostelen in Jeruzalem kwam samen om vast te leggen of het voor niet-Joodse gelovigen noodzakelijk was om zich te laten besnijden en of ze geplaatst moesten worden onder de volledige verplichting van de Torah van Mozes om “gered” te zijn en een status te verkrijgen in de gemeenschap van Israël:

“Indien gij u niet besnijden laat naar het gebruik van Mozes, kunt gij niet behouden worden.”

Handelingen 15:1

“dat men hen moest besnijden en gebieden de wet van Mozes te houden.”

Handelingen 15:5

Merk op dat de morele eisen en ethische autoriteit van de Torah geen deel waren van de discussie in Handelingen 15. Er was geen onenigheid of niet-Joden zich moesten houden aan morele en ethische eisen. Zij werden al aanvaard als essentieel¹⁴. Wat bedoelden de Farizeese gelovigen met “het houden van de Torah van Mozes”? Zij moeten specifiek hebben willen verwijzen naar aspecten van de Torah die, samen met besnijdenis, algemeen werden beschouwd als bindend voor het Joodse volk maar niet voor niet-Joden.

Merk op dat als de apostelen de niet-Joodse gelovigen beschouwden als personen met dezelfde rechtspositie als Joodse gelovigen en proselieten/bekeerlingen naar het Jodendom, dan zou Handelingen 15 en de raad in Jeruzalem overbodig geweest zijn. De Farizeeërs konden dan zeker niet hebben geëist dat niet-Joden moesten verplicht worden om de hele Torah van Mozes te houden als de niet-Joden al onder deze verplichting waren. Als de niet-Joden al verondersteld werden om volledig Torah-nalevend te zijn, dan zou er geen reden zijn om een speciale richtlijn te voorzien voor niet-Joodse gelovigen ten aanzien van Torah of ten aanzien van hen speciaal overleg te plegen. In plaats daarvan zouden de niet-Joodse

gelovigen dezelfde instructies ontvangen hebben die elke niet-Joodse proseliet/bekeerling naar het Jodendom zou ontvangen hebben in de eerste eeuw. Het bestaan alleen al van Handelingen 15 benadrukt dat de apostelen een wettelijk verschil tussen Joodse en niet-Joodse gelovigen erkenden.

Merk ook op dat er geen discussie is in Handelingen 15 of Joodse gelovigen verplicht zijn om de Torah te houden. Daar wordt gewoon van uit gegaan. De vraag die aan de apostelen werd voorgelegd is of de niet-Joodse gelovigen verplicht zijn om de besnijdenis (bekering) te ondergaan en zich aan de volledige Torah te houden met dezelfde wettelijke verplichtingen als Joodse gelovigen. Het is niet alleen een vraag over redding. Het is ook een vraag naar wettelijke verplichting zoals aangetoond in Handelingen 21:25 (zie verder op).

Het debat over de vraag toont aan dat de apostolische gemeenschap verdeeld was over dit onderwerp. Sommigen volgden het kamp van Paulus dat een positie gaf aan niet-Joodse gelovigen in het koninkrijk en adoptie in het volk van Israël (als zonen van Abraham) zonder aan te dringen op wettelijke bekering. Anderen schoven een striktere interpretatie naar voren die aandrang op bekering en volledige Torah naleving voor niet-Joodse gelovigen als voorwaarde voor deelname aan het koninkrijk.

In Handelingen 15 schaarden de apostelen zich bij het Paulus kamp door de niet-Joden vrij te stellen van de verplichting van besnijdenis. De apostel Petrus vroeg: “wat stelt gij God op de proef door een juk op de hals van de discipelen te leggen, dat noch onze vaders, noch wij hebben kunnen dragen?” (Handelingen 15:10). De term “juk” is een veel voorkomend joods gezegde voor iemands verplichting aan de volledige Torah¹⁵.

De apostelen vaardigden vier verordeningen uit voor niet-Joodse gelovigen:

“Want het heeft de heilige Geest en ons goed gedacht, u verder geen last op te leggen dan dit noodzakelijke: onthouding van hetgeen de afgoden geofferd is, van bloed, van het verstikte en van hoererij; indien gij u hier voor wacht, zult gij wèl doen. Vaart wel!”

Handelingen 15:28-29

Naast deze vier “noodzakelijke vereisten”, voelden de apostelen zich geleid door de Heilige Geest om op de niet-Joden “geen zwaardere last” te leggen. In de brief die de raad zond naar de niet-Joden, bepaalde Jacobus duidelijk dat de raad geen volledige Torah naleving van de niet-Joden eiste:

“Wij hebben gehoord dat sommigen die bij ons vandaan zijn gekomen, u met woorden in verwarring hebben gebracht en uw zielen hebben verontrust door te zeggen dat u besneden moet worden en de wet moet onderhouden. Wij hadden hun daar geen opdracht toe gegeven.”

Handelingen 15:24, Herziene Statenvertaling

De apostelen plaatsten de niet-Joden dus niet onder de volledige verplichting van de aspecten van Torah die specifiek geassocieerd worden met de Joodse identiteit zoals besnijdenis. Spijtig genoeg gaf hun beslissing ook geen definitief antwoord op de vraag of niet-Joden verplichtingen hebben ten aanzien van de Torah. Zij liet vragen open over de naleving en de intergenerationele samenhang. Door van de niet-Joden niet te eisen om de wettelijke status van Joden op te nemen, maakten de apostelen bij wijze van spreken een nieuwe categorie. De niet-Joodse gelovige, noch Jood noch proseliet, werd achtergelaten met een dubbelzinnige en vage positie te midden van het volk van God, dat het beste kan beschreven worden als dat van een God-vrezer: een monotheïstische niet-Jood die God vereert in een Joodse context¹⁶.

In de Synagogen Elke Sabbat

Bij First Fruits of Zion houden we ervan om erop te wijzen dat de apostel Jacobus de beslissing rechtvaardigde om de niet-Joden vrij te stellen van besnijdenis en volledige Torah naleving door op te merken dat niet-Joodse gelovigen al elke Sabbat in de synagoge bijeenkwamen waar zij verder onderwijs in de Torah kregen:

“Immers Mozes heeft van oudsher in iedere stad, die hem prediken, daar hij elke sabbat in de synagogen wordt voorgelezen.”

Handelingen 15:21

De gelovigen van de apostolische tijd kwamen wekelijks in Joodse synagogen samen. Jacobus, de broer van de Meester, lijkt te suggereren dat de niet-Joden de Torah zouden leren in de synagogen. Het is billijk om te zeggen dat de niet-Joden, onderwerp van de discussie in Handelingen 15, al op het traject van Torah waren. Hun aanwezigheid in de synagogen op de Sabbat wijst erop dat zij al naar de eredienst gingen op de Sabbat. Hun aanwezigheid in de Joodse gemeenschap wijst erop dat zij al op een zeker niveau geëngageerd waren in het Torah leven en konden verondersteld worden om hierin verder te groeien. Jacobus stelde het aanleren van Torah of het opnemen van bijkomende verplichtingen voor niet-Joden echter niet als voorwaarde, noch legde hij dit advies op aan de niet-Joden. De aangelegenheid over het horen van Mozes in de synagogen was ook niet opgenomen in de brief die de apostelen uitzonden naar de geloofsgemeenschappen.

Betekent dit dat de apostelen niet wilden dat de niet-Joden de Torah leerden en naleefden? Het lijkt erop dat zij wel de bedoeling hadden dat de niet-Joden de Geschriften in de synagogen zouden leren, en dat zij op natuurlijke wijze verwachtten dat het leren zou gevolgd worden door het doen. Maar wat hun eigen autoriteit betrof weigerden de apostelen om een grotere last op de niet-Joodse gelovigen te leggen dan de morele en ethische onderdelen van Torah en de vier “noodzakelijke vereisten” van Handelingen 15. Behalve deze noodzakelijke vereisten lieten ze de vragen betreffende verdere niet-Joodse verplichtingen ten aanzien van de specifiek Joodse aspecten van de Torah onbeantwoord.

Als de apostelen de bedoeling hadden dat de niet-Joden de Torah uiteindelijk wel zouden leren en toepassen, dan hebben zij deze verwachting nooit uitgedrukt. Zij gaven geen termijn voor een niet-Jood in een gelovige synagoge om de overgang te maken van niet nalevend naar volledig Torah-nalevend. Zij bleven stil over enig welbepaald plan voor niet-Joodse gelovigen om uiteindelijk Torah-nalevend te worden. Zij verboden de niet-Joden niet om de Torah te praktiseren noch verplichtten zij hen om verder te gaan dan een fundamentele morele en ethische norm. Deze open en dubbelzinnige beslissing geeft waarschijnlijk een compromis weer tussen verschillende partijen in het apostolische leiderschap. De

beslissing was bevredigend voor het kamp van Paulus door niet te eisen van de niet-Joden dat ze zich moesten bekeren, maar het bevredigde ook de oppositie omdat het voorzag in enkele minimum normen en het liet de optie open voor de niet-Joodse gelovigen om meer Torah op zich te nemen. De raad zijn open houding naar niet-Joden en Torah wordt verder geïllustreerd in Handelingen 21.

Handelingen 21

In Handelingen 21 ontmoetten de oudsten en apostelen Paulus. Zij waren verheugd om te horen over zijn inspanningen onder de niet-Joden, en tegen Paulus getuigden zij over de successen van hun inspanningen onder de Joodse mensen in Jeruzalem. Zij hadden gezien dat tienduizenden Joden in Jeruzalem gelovigen waren geworden en zij waren allen vurig voor de Torah. Voor de apostelen was er geen sprake van de vraag of Joodse gelovigen verplicht waren om de Torah te houden – er werd stilzwijgend vanuit gegaan.

Maar ze vertelden hem ook dat zij geruchten gehoord hadden over zijn werk in de Diaspora. De apostelen hadden valse geruchten gehoord dat Paulus “alle Joden onder de heidenen afval van Mozes leert, door te zeggen, dat zij hun kinderen niet hoeven te besnijden, noch naar de gebruiken te leven” (Handelingen 21:20). De aanklacht was dat Paulus zijn Joodse gelovigen onderwees om zich niet te houden aan Torah noch aan de traditionele Joodse gebruiken.

Als dat waar was, dan zou dit een probleem zijn voor de apostelen en dan zou dit Paulus volkomen in opspraak brengen. De apostelen waren bezorgd en vonden het belangrijk om Paulus te zuiveren in de ogen van andere Joodse gelovigen door te bewijzen dat hij “ook zelf medegaat in de onderhouding van de Wet” (Handelingen 21:24). Zij waren echter niet bezorgd over wat hij de niet-Joden leerde. Zij zeiden hem dat hij moest bewijzen dat hij volgens de regels “ook zelf medegaat in de onderhouding van de Wet. Maar inzake de heidenen, die tot het geloof gekomen zijn, hebben wij als ons oordeel geschreven, dat zij zich hebben te wachten voor wat de afgoden geofferd is, voor bloed, voor het verstikte en voor hoererij” (Handelingen 21:24-25). Met andere woorden, zo lang Paulus zelf de Torah onderhield en de Joden niet ontraadde om de Torah te onderhouden, waren ze niet bezorgd over

wat hij mogelijk had verteld aan de niet-Joden over hun verplichtingen ten aanzien van Torah. Als Paulus aan de niet-Joden “afval van Mozes leert, door te zeggen, dat zij hun kinderen niet hoeven te besnijden, noch naar de gebruiken te leven” (Handelingen 21:20), dan was dit blijkbaar geen probleem, zo lang die niet-Joden zich maar aan de vier noodzakelijke vereisten hielden die zij hadden opgesomd ¹⁷.

Misschien heeft Paulus de niet-Joden onderwezen om het grootste gedeelte van de Torah te onderhouden, maar we weten van zijn eigen getuigenis alleen dat hij de niet-Joden onderwees om geen besnijdenis te ondergaan. Handelingen 21:24-25 voorziet in een belangrijk stuk informatie. Het toont de bedoeling van de beslissing die de Raad van Jeruzalem genomen had. De passage illustreert ondubbelzinnig dat de apostelen de niet-Joden niet onderwezen dat zij de opdracht hadden om zich op dezelfde manier aan de Torah te houden als het Joodse volk.

Verzoening met Paulus

Het lijkt erop dat noch Handelingen 15 noch Handelingen 21 het “Eén-Wet” concept ondersteunt van een goddelijke verplichting voor gelovigen uit de niet-Joden om de hele Torah op dezelfde manier als het Joodse volk te houden. Ook niet de brieven van Paulus. Je hoeft geen geleerde te zijn om te beseffen dat er veel problemen ontstaan als je probeert om de brieven van Paulus met de “Eén-Wet” theologie te verzoenen. Een eenvoudige, eerlijke en onpartijdige lezing van de brieven van Paulus maakt dat overduidelijk. Proberen om Paulus te forceren in het prediken van een totale Torah verplichting voor niet-Joden vereist hermeneutische en exegetische gymnastiek.

Bij het onderwijzen van de “Eén-Wet” theologie stootten wij bij First Fruits of Zion voortdurend tegen de brieven van Paulus. Voortdurend hoorden we aanhangers van de “Eén-Wet” theologie geërgerd zeggen: "Ik hou niet van Paulus," of "Ik wou dat Paulus niet in de canon stond."

Als we daarentegen de strikte “Eén-Wet” positie verlaten en Paulus lezen vanuit een meer genuanceerde, pro-Torah positie, dan klikken een aantal van zijn anders verwarrende passages op hun

plaats. Paulus' passie en missie waren gewijd aan het maken van een plaats binnen het koninkrijk voor niet-Joodse gelovigen. Vanuit het gezichtspunt van Paulus was de stelling “niet-Joden moeten Joods worden tot op het punt dat ze niet meer te onderscheiden zijn van het Joodse volk om het koninkrijk waardig te worden” gelijk aan “het koninkrijk is niet open voor niet-Joden”.

“Of is God alleen de God der Joden? Niet ook der heidenen? Zeker, ook der heidenen. Indien er namelijk één God is, die de besnedenen rechtvaardigen zal uit het geloof en de onbesnedenen door het geloof. Stellen wij dan door het geloof de wet buiten werking? Volstrekt niet; veeleer bevestigen wij de wet.”

Romeinen 3: 29-31

Paulus was geen verdediger van de “Eén-Wet” theologie, maar hij kwam ook niet prediken tegen het houden van de Torah door niet-Joden. Zoals de materialen van First Fruits of Zion treffend bewijzen is het een complete miskennis van de geschriften van Paulus en van zijn intenties om te suggereren dat hij tegen de Torah onderwees. De passages die van oudsher gezien worden als anti-Torah worden beter begrepen als onderdelen van zijn polemieken tegen degenen die niet-Joden willen dwingen tot een rituele bekering om legaal Joods te worden. Maar in Paulus' geest is dat juridisch Joods zijn hetzelfde als wettelijk verplicht zijn om de hele Torah te houden en wettelijk aansprakelijk zijn voor elke overtreding ervan.

In deze context lijkt het erop dat Paulus wilde dat niet-Joodse gelovigen zich aan de geboden van God zouden houden, maar hij wilde niet dat ze de juridische status van Jood zouden aannemen. Dat is de reden waarom hij voortdurend de niet-Joodse gelovigen weg oriënteerde van de besnijdenis. (Besnijdenis impliceerde de volledige aansprakelijkheid voor straf onder een Torah rechtbank.) Hij zei: “(Want) besneden zijn betekent niets, en onbesneden zijn betekent niets, maar wèl het houden van Gods geboden.” (1 Korintiërs 7:19).

Paulus wil niet dat de niet-Joden wetteloos zijn, maar hij wil hen ook niet aanmoedigen om Joods te worden. Zijn oplossing is om een breed, ethisch monotheïsme te promoten dat de niet-Joodse

gelovigen in de richting van het Jodendom en de Torah wijst zonder hen te verplichten om alle kenmerkende plichten van de joodse identiteit over te nemen.

Die oplossing werkte goed in Paulus' sociale context. Zolang de godvrezende, niet-Joodse gelovigen samenkwamen in het kader van het Jodendom, de Schrift hoorden in de synagogen, en meededen met de grotere Joodse gemeenschap, werd hun standaard modus van eredienst bepaald door het Jodendom en de Torah. Zelfs als ze niet verantwoordelijk waren voor alle details van de Torah wet, waren ze nog steeds aan het aanbidden en omgaan met elkaar binnen de parameters van het Jodendom en de Torah.

De moeilijkheid die we ervaren met Paulus treedt op wanneer we proberen om zijn geschriften over te dragen naar onze eigen situatie. Paulus schreef aan godvrezende niet-Joden in een Joodse setting, maar vandaag worden zijn brieven gelezen en geïnterpreteerd door niet-Joden in een niet-Joodse setting. Buiten hun Joodse-gemeenschap-context klinken Paulus' argumenten alsof hij pleit tegen de Torah. In plaats daarvan argumenteerde hij alleen maar tegen de eis dat een niet-Jood de Joodse identiteit moest aannemen.

Eén-Wet voor Verschillende Mensen

Paulus beweerde dat het toelaten van onbesnedenen in het Koninkrijk door het geloof in de Messias neerkwam op het handhaven van de Torah¹⁸. Dit lijkt tegenstrijdig. De besnijdenis is een bevel in de Torah. Hoe kan dan het vrijstellen van niet-Joodse gelovigen van het besnijdenisgebod neerkomen op het handhaven van de Torah?

Hoewel er echt maar één Torah is voor het hele volk van God is zij niet op een identieke manier van toepassing op iedereen in het volk van God. Zo bevat de Torah bijvoorbeeld wetten die alleen gelden voor mannen en niet voor vrouwen. Zij bevat ook wetten die van toepassing zijn op vrouwen en niet op mannen. De Torah bevat wetten die gelden voor de Levieten maar niet voor andere stammen. Zij bevat wetten die van toepassing zijn op het priesterschap, de zonen van Aaron, en niet op de rest van Israël. Zij bevat wetten die

betrekking hebben op de hogepriester, maar niet op de rest van het priesterschap noch op de rest van het Joodse volk.

Je kunt dit vergelijken met een voetbalteam. Alle voetballers staan onder dezelfde wet. Ze moeten allemaal spelen volgens dezelfde spelregels. Maar deze spelregels maken onderscheid tussen spelers en posities. Bijvoorbeeld mag niemand zijn handen gebruiken om de bal te manipuleren behalve de keeper. Als alle spelers van het team nu verklaarden: "We hebben allen hetzelfde boek met voetbalregels, dus mogen we toch allemaal onze handen gebruiken," dan zouden ze niet langer in staat zijn om het spel juist te spelen. Ze kunnen dan een soort balspel spelen, maar het zou geen voetbal meer zijn.

Op een vergelijkbare manier onderscheidde Paulus dat de Torah enkele wetten bevat die bindend zijn voor het Joodse volk, of ze nu in Israël geboren zijn of wettige proselieten, maar niet voor niet-Joden. In Galaten 5: 19-25 somt hij een lijst van algemene verboden en vermaningen op die hij respectievelijk "de werken van het vlees" en "de vrucht van de Geest" noemt. Hij besluit de vruchten van de Geest door te zeggen "tegen zulke dingen is er geen wet" (Galaten 5:23).

Dit impliceert geheel niet dat er twee verschillende Torah's zijn, één voor Joden en één voor niet-Joden. Er is slechts één Torah, maar ze bevat verschillende richtlijnen voor verschillende mensen. Een voorbeeld van hoe het "Eén-Wet" principe werkt voor verschillende groepen mensen vinden we in de geboden ten aanzien van de Pascha offer. Exodus 12:48-49 geeft aan dat er geen onbesnedene mag eten van een paaslam, en gaat dan verder met te stellen dat dezelfde wet geldt voor zowel Jood en niet-Jood:

“Maar wanneer een vreemdeling bij u vertoeft en de Here het Pascha wil vieren, dan zal ieder van het mannelijk geslacht, die bij hem behoort, besneden worden; eerst dan mag hij naderen om het te vieren; hij zal gelden als in het land geboren. Maar geen enkele onbesnedene mag ervan eten. Eénzelfde wet zal gelden voor de geboren Israëliet en voor de vreemdeling, die in uw midden vertoeft.”

Exodus 12:48-49

Volgens deze passage is het voor een onbesneden niet-Joodse gelovige verboden te eten van een geofferd paaslam. Dezelfde wet geldt voor het Joodse volk. Een onbesneden Joodse man zou ook worden verboden om te eten van het paaslam.

Noachieten

Gezien de problemen met de “Eén-Wet” benadering waarbij Joodse en niet-Joodse gelovigen precies dezelfde verplichtingen hebben in de Torah, valt men dikwijls terug op de standaard oplossing voor de omgang met niet-Joden binnen het Judaïsme. Daarin leert men dat niet-Joden alleen onderworpen zijn aan de geboden die God aan Noach gaf. We weten van een aantal niet-Joodse gelovigen die, niet in staat om de Eén-Wet visie met de apostolische geschriften te verzoenen, stopten met het houden van de Sabbat, de spijswetten, en andere specifiek joodse dingen, en in plaats daarvan probeerden hun identiteit te vinden als "Noachieten".

De exacte lijst van die “Noachitische” geboden varieert naargelang de bron. Een letterlijke lezing van Genesis 9: 1-6 levert slechts een paar algemene principes op. Aan de zonen van Noach (dat wil zeggen, de mens) wordt bevolen nageslacht te verwekken en de aarde te vervullen. Ze mogen eten wat ze willen, zolang ze niet "vlees eten met zijn leven, dat wil zeggen, zijn bloed er nog in" (Genesis 9: 4). Ze mogen elkaar niet vermoorden. Als een persoon een andere persoon vermoordt, eist God het leven van de moordenaar. Uiteraard is Genesis 9: 1-6 niet bedoeld als een complete lijst van regels voor menselijke moraal en ethisch gedrag.

De rabbijnen van het vroege Jodendom maakten via een aantal logische gevolgtrekkingen zeven algemene wetten die naar hun mening bindend zijn voor de hele mensheid. Ze veronderstelden dat monotheïsme vanzelfsprekend is, dus maakten ze wetten over het geloof in God, een verbod op afgoderij en seksuele immoraliteit. Ze leidden de verboden op afgoderij en seksuele immoraliteit af uit de veroordeling door de Torah van deze twee praktijken bij de Kanaänitische volken. De Kanaänieten werden gestraft en verdreven uit Kanaän voor deze zonden¹⁹. De rabbijnen merkten ook op dat de zonde van geweld en diefstal een van de morele tekortkomingen was die de zondvloed veroorzaakten, dus voegden

ze nog een verbod op diefstal toe²⁰. Zij zagen dat de verplichting om het bloed van een moordenaar uit te gieten zou kunnen worden begrepen als een goedkeuring van burgerlijk snelrecht, dus ze stuurde dit naar een meer civiele vorm van rechtspraak door het verplicht stellen van de oprichting van rechtbanken.

Deze zeven wetten worden de Noachitische geboden genoemd:

1. Geen afgoden of andere goden aanbidden
2. Gods Naam niet lasteren
3. Niet moorden
4. Geen ontucht plegen
5. Niet stelen
6. Geen dingen te eten terwijl zij nog in leven zijn (d.w.z. geen vlees met bloed eten)
7. Gerechtshoven instellen

Andere rabbijnen vonden dat aanvullende wetten toegevoegd moesten worden aan de lijst, maar de meesten waren het eens over deze zeven²¹. Deze zeven wetten kunnen inderdaad allemaal worden afgeleid uit één of ander vers uit de Bijbel voor zover ze niet direct uit Genesis 9 komen. Ze vormen een soort minimalistische benadering van ethisch monotheïsme: geloof in God, wees een fatsoenlijk mens, wees aardig voor dieren en regel uw geschillen in de rechtbank.

Het traditionele Jodendom leert dat deze wetten (die eigenlijk worden gezien als algemene categorieën met tal van derivaten) de enige wetten in de Bijbel zijn waartoe niet-Joden expliciet verplicht zijn. Vanuit dit standpunt zijn wetten zoals het houden van de Sabbat, voor de armen zorgen en het eren van je ouders niet van toepassing op niet-Joden. Sommige stromingen in het moderne Jodendom gaan zo ver om te stellen dat als niet-Joden deze zeven eenvoudige regels volgen, ze dan toegang krijgen tot het paradijs en het eeuwig leven. Er zijn problemen met deze ideeën, dat wel. De regels die God aan de zonen van Noach gaf werden niet gegeven als een middel voor het bereiken van het eeuwige leven of iets van dien aard. Noch werden ze gegeven als de optelsom van de verplichtingen van de mens voor God. Ze waren gewoon als gedragsregels gegeven aan Noach en zijn zonen, om de

samenleving te behoeden voor de gedegenerende en chaotische toestand van voor de zondvloed.

Bijbelstudenten merken vaak op dat er enkele overeenkomsten bestaan tussen deze wetten en de vier essentiële verboden die de apostelen oplegden aan de niet-Joodse gelovigen in Handelingen 15. Het is mogelijk dat de Noachitische geboden de beslissing van de apostelen beïnvloed hebben, maar de apostelen suggereerden niet dat de niet-Joodse volgelingen van Yeshua moesten worden beperkt tot slechts vier of zeven geboden.

Bij First Fruits of Zion verwerpen we het concept dat de Noachitische wetten de volle omvang vormen van de verplichtingen van een niet-Joodse gelovige in de Torah. De Noachitische wetten werden oorspronkelijk bedoeld als een baseline standaard waaraan God de niet-Joodse volken oordeelt en niet als een pad naar godsvrucht. Ze zijn volstrekt ontoereikend als de basis van een functionele religie.

Niet alleen is het concept van de zeven wetten voor de volken afwezig in de apostolische geschriften, het is zelfs nauwelijks aanwezig in de Torah zelf. Bovendien geldt het algemene Joodse concept van de Noachitische verplichting voor alle volken; het slaat niet speciaal op gelovige niet-Joden. Bij First Fruits of Zion zien we de apostelen de niet-Joodse gelovigen verwelkomen in de grotere gemeenschap van Israël, ze noemen ze "zonen van Abraham" door het geloof en ze verlenen hen deelname aan het verbond. Een niet-Joodse gelovige is meer dan alleen een "zoon van Noach." Een niet-Joodse gelovige is een "zoon van Abraham."

Zelfs de vier essentiële zaken in Handelingen 15, met een verbod op verstikt vlees en de consumptie van bloed, zijn strenger dan de traditionele Joodse interpretatie van de Noachitische wetten. De apostelen bevalen zeer specifiek zaken van moraliteit en van ritueel aan de niet-Joodse gelovigen die de basisprincipes van Noachitisch ethisch monotheïsme overstegen. De apostolische geschriften kennen aan de niet-Joodse gelovigen een identiteit toe binnen het uitverkoren volk van Israël²².

Zeker heeft de niet-Joodse gelovige, die (volgens Paulus) deel heeft aan het burgerrecht van Israël en niet langer vreemd is aan de verbonden der belofte²³, een grotere aandeel aan de verplichtingen

van de Torah dan alleen de zeven Noachitische geboden die zelfs bindend zijn voor ongelovigen. Niet-Joodse gelovigen zijn meer dan alleen monotheïsten. Daarom bieden de Noachitische wetten ook geen oplossing voor de relatie van een niet-Joodse gelovige met de Torah.

Toch hebben wij bij First Fruits of Zion verschillende niet-Joodse vrienden in de messiaanse beweging die zichzelf als Noachieten beschouwen, en we hebben vrienden onder Messiaans-Joodse leiders die de vier essentiële regels van Handelingen 15 beschouwen als een apostolische versie van de Noachitische wetten. Voor die niet-Joden die ervan overtuigd zijn dat de Noachitische wetten het juiste pad zijn voor de Messiaanse niet-Jood, raden we u aan die geboden te volbrengen in trouw aan Yeshua, en wij moedigen u aan om deel te hebben aan het grotere Messiasbelijdende Jodendom voor zover u kunt.

Wat Nu?

Toen we bij First Fruits of Zion begonnen met Torah onderwijs was dat vanuit het idee van “Goddelijke Toestemming”: de theologische houding die suggereerde dat de Torah waarde heeft voor gelovigen en dat gelovigen moeten overwegen om Gods geboden aan te nemen. In latere jaren omarmde onze bediening voorzichtig de “Eén-Wet” / “Goddelijk-Mandaat” positie, die leerde dat zowel Joden als niet-Joden gelijk verplicht zijn de hele Torah te houden. Toch hadden we, zoals hierboven vermeld, een aantal theologische (en sociologische) problemen met het “Eén-Wet” model.

De geschriften van de apostel Paulus over de besnijdenis en de Torah en de richtlijnen van de apostelen in Handelingen 15 en 21 stelden de belangrijkste problemen. Wij verwerpen de Noachitische wetten omdat zij onvoldoende antwoord geven aan Messiaanse niet-Joden. Dus wat is het pad dat we voorschrijven voor de Messiaanse niet-Jood?

In Handelingen 15 lieten de apostelen de kwestie van de relatie niet-Jood/Torah onbeantwoord. Ze belastten de niet-Joden niet met het gehele juk van de Torah - een "juk, dat noch onze vaders, noch wij hebben kunnen dragen" (Handelingen 15:10) – maar ze stuurden

de niet-Joodse gelovigen ook niet weg van participatie in het Jodendom en de synagoge, en uiteindelijk van het beleven van de Torah. Integendeel, de basis van het Messiaans geloof in de eerste eeuw was intrinsiek joods. Niet-Joden die deelnamen aan apostolische gemeenschappen zaten standaard al diep in de Joodse praktijk. Dezelfde open houding van Handelingen 15 lijkt te worden weerspiegeld in de *Didache*.

Goddelijke Uitnodiging in de Didache

De *Didache* is een korte verhandeling over morele en gemeenschapsinstructies voor niet-Joodse gelovigen in Yeshua. De volledige titel van het werk is: “Het onderwijs van de Heer door de twaalf apostelen aan de volken”, soms eenvoudigweg aangeduid als “Het onderwijs van de twaalf apostelen”. Geleerden zijn het erover eens dat hierin de vroege stem van het “Joodse christendom” bewaard is, en sommige geleerden dateren het erg vroeg, tot 50-70 CE²⁴, waardoor het van dezelfde periode zou zijn als de brieven van Paulus en het Concilie van Jeruzalem.

Bij de bespreking van de vraag hoeveel Torah een niet-Jood verplicht is om te houden, beveelt de *Didache* aan: alles, maar laat tegelijk de zaak over aan de mogelijkheden van elk individu:

“Als je in staat bent om het volledige juk van de Heer dragen [dwz, de Torah], zult u volmaakt zijn; maar als je daartoe niet in staat bent, doe zoveel als je kunt. En met betrekking tot voedsel [dat wil zeggen, spijswetten], draag wat je kunt; maar met dat wat aan afgoden geofferd is moet je erg op je hoede zijn; want dat is een verering van dode goden.”

Didache 6: 2-3

Dit zijn duidelijke en stevige directieven vanuit de eerste gemeenschappen van Yeshua.

De *Didache* geeft aan dat de niet-Joodse gelovigen niet alleen het voorrecht hadden de geboden en bijzonderheden van de Torah te kunnen houden samen met hun joodse broeders en zusters, maar dat ze zelfs aangemoedigd werden om zo veel als ze konden te doen. Onnodig te zeggen dat de auteurs van de *Didache*, als ze het hadden over het "juk van de Heer", hierbij niet verwezen naar de morele en

ethische normen van de Torah of naar Yeshua's ethische leer, want die konden moeilijk als optioneel gepresenteerd worden voor een niet-Joodse gelovige om te houden of te negeren. Deze passage verschijnt immers in de *Didache* na een lange verhandeling over morele imperatieven die als absoluut noodzakelijk worden gepresenteerd voor de niet-Joodse gelovigen. In plaats daarvan moet het “juk van de Heer” worden opgevat als de specifiek Joodse aspecten van de Torah - vandaar de opname van de spijswetten.

In de *Didache* worden niet-Joden uitgenodigd op het gehele juk van de Torah op te nemen - zo veel als ze in staat zijn om te dragen. Zo verleent de *Didache*, een stem uit de apostolische periode, aan niet-Joodse gelovigen niet zozeer een “Goddelijke Toestemming” maar veeleer een "Goddelijke Uitnodiging" om de Torah op te nemen.

Licht voor de niet-Joden

We hebben onze positie van Goddelijke Verplichting behouden voor Joodse gelovigen maar hebben voor de niet-Joodse gelovigen het standpunt van de Goddelijke Uitnodiging aangenomen. We zien dus een verschil tussen Joden en niet-Joden met betrekking tot hun verplichtingen in bepaalde aspecten van de Torah. Het verschil is dat voor Joodse gelovigen die aspecten een goddelijke opdracht zijn als onderdeel van hun verbondstrouw en als uitdrukking van hun wettelijke status van Jood. Niet-Joodse gelovigen mogen, als een voorrecht, die aspecten ook houden als uitdrukking van hun status van zoon van Abraham en discipel van Yeshua.

Jood zijn plaatst een persoon voor een unieke verantwoordelijkheid. Dit kan vergeleken worden met een vader die zelf een natuurlijke zoon had toen hij besloot om een extra kind te adopteren. Het nieuwe kind kende de regels van het huishouden niet, en de vader eiste niet zo veel van het geadopteerde kind als van zijn natuurlijke zoon. Wanneer de natuurlijke zoon probeerde zich te misdragen zoals het geadopteerde kind strafte de vader hem, maar hij strafte de geadopteerde zoon niet. De natuurlijke zoon klaagde over deze partijdigheid. De vader legde uit: "Jij bent mijn natuurlijke zoon, je vertegenwoordigt mij en kent de regels van ons huis, en je hebt een verantwoordelijkheid om een voorbeeld te zijn

voor je geadopteerde broer. Dat is de reden waarom ik een hogere standaard voor jou hanteer.”

Op een vergelijkbare manier is het Joodse volk gehouden aan een hogere standaard, alleen op basis van hun vier-duizend-jaar-oude verbondsrelatie met God en de verbintenissen die zij bij de berg Sinai aangingen. Door het houden van de hele Torah volgens deze hogere norm moeten Joodse mensen zichtbare getuigen zijn voor de mensheid, en een licht voor de niet-Joden²⁵.

Waarom Zou Ik Als Ik Niet Moet?

Hoewel we niet leren dat niet-Joden de verplichting hebben om de Torah op dezelfde manier te houden als Joodse gelovigen, moedigen we niet-Joden aan om zo veel mogelijk van het juk van de Heer te dragen. We gaan hierin eerder voor te veel dan voor te weinig en overdrijven liever langs de kant van de gehoorzaamheid aan God. Er zit leven en beloning in Gods geboden. Hoe meer we de geboden toepassen, hoe meer leven we ervaren. Hoe meer een niet-Joodse gelovige zijn leven in lijn brengt met de Torah, hoe relevanter de Schrift voor hem wordt. Gehoorzaamheid aan de Torah geeft zegen. Onze Meester zegt: "Wie [zelfs de minste van de geboden] doet en deze leert zal groot genoemd worden in het Koninkrijk der hemelen" (Mattheüs 5:19). De "wie" omvat ook de niet-Joodse gelovige. Daarom vertellen wij aan de niet-Joodse gelovigen, "Er is zegen in het geheel van de Torah. Houd het allemaal; beleef het allemaal, maar veroordeel andere niet-Joodse gelovigen niet als ze niet alle bijzonderheden uitvoeren."

Men zou echter kunnen vragen: "Als een niet-Joodse gelovige toch de goddelijke opdracht niet heeft om de bijzonderheden uit de Torah te houden die specifiek geassocieerd zijn met de Joodse levenswijze, waarom zou hij er dan moeite voor doen? Waarom de Sabbat houden? Waarom de inspanning van het aanbrenge van een mezuzah of het houden van een koosjer dieet?"

We geven een aantal krachtige argumenten voor niet-Joden om de Torah toch te houden:

1. Liefde voor God
2. Discipelschap aan Yeshua
3. Het uitdrukken van het Koninkrijk

4. Terugkeer naar de praktijk van de apostolische periode
5. Solidariteit met Groot-Israël
6. Zegen en Beloning

Liefde voor God

Gehoorzaamheid aan de geboden is een uiting van liefde voor God en liefde voor Zijn Messias. Yeshua leert dat de grootste van alle geboden is God lief te hebben. Hij citeert de woorden van de *Shema* (Deuteronomium 6:5), zeggend: "Gij zult de Here, uw God, liefhebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand " (Mattheüs 22:37). In het vervolg van de geciteerde Deuteronomium 6 passage wordt uitgelegd hoe we liefde voor God kunnen tonen, namelijk door het houden van Zijn geboden, erover te spreken, ze te bestuderen, ze te schrijven op onze deurposten, ze te binden bij hand en hoofd, en ze te leren aan onze kinderen. Ook Yeshua leert dat als we van hem houden, wij Zijn geboden bewaren, net zoals hij de geboden van de Vader heeft gehouden²⁶. Bovendien stelt de eerste brief van Johannes: "Want dit is de liefde Gods, dat wij zijn geboden bewaren. En zijn geboden zijn niet zwaar" (1 Johannes 5:3). Ook 2 Johannes 1:6 zegt: "En dit is de liefde, dat wij naar zijn geboden wandelen. Dit is het gebod, gelijk gij het van den beginne gehoord hebt, dat gij daarin moet wandelen."". Daarom zou een niet-Joodse gelovige er best naar verlangen om het gehele juk van de Heer op te nemen als een uiting van liefde voor God.

Discipel zijn van Yeshua

Niet-Joodse gelovigen kunnen ook in het discipelschap tot Yeshua een motivatie vinden om in gehoorzaamheid aan de hele Torah te wandelen. Toen onze Meester aan zijn discipelen de opdracht gaf om het evangelie aan de volkeren te verkondigen en discipelen van alle naties te maken, instrueerde hij hen de niet-Joden te leren doen "al dat ik u bevolen heb" (Mattheüs 28:20). Zijn vermaning zelfs de kleinste zaken van de Torah niet te verwaarlozen moet daar deel van uitmaken²⁷. Dit wil niet zeggen dat een gelovige uit de niet-Joden die het volledige juk van de Torah niet aanneemt een gebrekkige discipel is. Er zijn vele paden van discipelschap, en

Yeshua navolgen is veel breder dan alleen Joodse praktijken uitvoeren. Maar op zijn eenvoudigst moet discipelschap worden opgevat als de kunst van imitatie:

“Wie zegt, dat hij in Hem blijft, behoort ook zelf zó te wandelen, als Hij gewandeld heeft.”

1 Johannes 2:6

“Een discipel staat niet boven zijn meester, maar al wie volleerd is, zal zijn als zijn meester.”

Lucas 6:40

Het uitvoeren van het geheel van de Torah door een niet-Jood op basis van zijn gehechtheid aan Yeshua kan worden vergeleken met het gedrag van een vrouw uit de niet-Joden, die met een Israëlitische man getrouwd is. Net als Ruth verliet zo'n vrouw haar oude voorkeuren en nam ze de religieuze praktijken van Israël aan. Ruth riep uit tot Naomi:

“Maar Ruth zeide: Dring er bij mij niet op aan, dat ik u in de steek zou laten, door van u terug te keren; want waar gij zult heengaan, zal ik heengaan, en waar gij zult vernachten, zal ik vernachten: uw volk is mijn volk en uw God is mijn God; waar gij zult sterven, zal ik sterven, en daar zal ik begraven worden. Zo moge de Here mij doen, ja nog erger: voorwaar, de dood alleen zal scheiding maken tussen mij en u.”

Ruth 1:16-17

Het vurige aandringen van Ruth om bij Israël te worden geteld is een goed model voor discipelschap. Identificatie met Yeshua, de koning van de Joden, nodigt de leerling op natuurlijke wijze uit tot een Joodse geloofsuitdrukking.

Het Uitdrukken van het Koninkrijk

De profeten verklaren dat in het Messiaanse tijdperk alle volken de sabbatten, de nieuwe maanden en de feestdagen zullen houden, en de Torah zullen leren van de Messias²⁸. Alle naties zullen op pelgrimstocht naar Jeruzalem gaan, omdat Jeruzalem hun hoofdstad

zal zijn. Het koninkrijk van Israël zal universeel zijn. Iedereen zal de koning van Israël dienen volgens de Torah van Israël. De wetenschap dat we allemaal de hele Torah zullen houden in het koninkrijk van de Messias maakt duidelijk dat het houden van de Torah een deel is van het leven in het koninkrijk. Niet-Joodse leden van het koninkrijk der hemelen kunnen nu al een deel van die toekomstige realiteit in bezit nemen door zich alle geboden van de Torah toe te eigenen²⁹.

Terug naar de Praktijk van de Apostolische Periode

Voor een niet-Joodse gelovige zou het een streefdoel moeten zijn om zijn geloof te beoefenen zoals dat in de apostolische periode gebeurde. Het christendom leeft al bijna tweeduizend jaar in tegenstelling tot de Joodse geloofsbeleving, maar het was niet zo in de tijd van de apostelen. In de eerste eeuw aanbaden de niet-Joodse gelovigen in een synagoge-context en vormden een gemengde gemeenschap van Joodse en niet-Joodse gelovigen, wat aangeeft dat ze de Sabbat vierden en de Bijbelse kalender. Ze hadden tafelgemeenschap met de apostelen en andere Joodse gelovigen, wat aangeeft dat de niet-Joden dieetregels volgden die verenigbaar waren met de Joodse zienswijze³⁰. De Bijbel heeft nooit alternatieve feestdagen aangeboden aan niet-Joodse gelovigen. Zeggen dat van de niet-Joodse gelovigen niet wordt verwacht dat zij Gods vastgestelde tijden zouden houden is hetzelfde als zeggen dat niet-Joodse gelovigen niet worden verondersteld heilige dagen of dagen van aanbidding te hebben. Noch de evangeliën, noch de brieven verlenen aan niet-Joodse gelovigen hun eigen speciale feesten. Zondagsviering en christelijke feestdagen worden niet aangeleerd in het Nieuwe Testament.

In de dagen van de apostelen vierden Joodse en niet-Joodse gelovigen Gods vastgestelde tijden samen. Ze ontmoetten elkaar in de synagogen en in de Tempel op de Sabbat en op de feestdagen om die te vieren en om Gods heilige dagen in acht te nemen. De apostelen hebben de niet-Joodse gelovigen nooit geboden de “bestemde tijden” te houden, maar ze hebben hun ook niet verteld dat niet te doen. Ze zwegen over deze kwestie.

Een niet-Joodse gelovige die beslist om niet deel te nemen aan de Sabbat, de feesten, enz. verbreekt de solidariteit met de Bijbelse manier van leven, met de apostolische gemeenschappen, en met het Joodse volk.

Solidariteit met Groot Israël

Niet-Joodse gelovigen hebben een spirituele verbinding met het volk van Israël. Het houden van de Torah is een manier om deze geestelijke verwantschap op een fysieke manier te demonstreren. Dit kan vergeleken worden met het apocriefe verhaal van de gele sterren gedragen door de Denen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Volgens het verhaal, toen de nazi's de Joden in Denemarken verplichtten om zich te identificeren door het dragen van gele sterren, verklaarde de Deense koning Christian dat hij zelf een gele ster zou dragen, en ook elke Deens staatsburger. Het verhaal is gewoon een legende, maar het illustreert het concept van het zich identificeren met het Joodse volk in het belang van solidariteit. Als niet-Joodse gelovigen opzettelijk de aspecten van de Torah mijden die traditioneel worden beschouwd als "Joods", richten ze theologisch een scheidsmuur op tussen zichzelf en het volk van Israël. Onvermijdelijk leidt een dergelijke muur tot een "ons" versus "hen" psychologie, die speelde in de vorming van de antisemitische houding van het christendom. Solidariteit betekent echter niet noodzakelijk dat Joodse en niet-Joodse gelovigen niet meer van mekaar te onderscheiden zouden zijn.

Zegen en Beloning

De Torah is een bron van rijke zegen en beloning in dit leven en in het koninkrijk. De Torah is te vergelijken met de schat verborgen in het veld die een man vond, en hij was zo blij dat hij alles verkocht om het veld te kopen³¹. Stel je een man voor die een schat verborgen in een veld vond, maar zei: "Het is mijn veld niet. Ik laat de schat hier en ga gewoon door met mijn leven." Hoe triest! Hij verspilde een kans om grote rijkdom te verkrijgen.

De Torah is de echte wil en de wijsheid van God. Waarom zou een mens daar niet "al de rijkdom van zijn huis" (Hooglied 8:6) voor geven?

Gods geboden verblijden het hart, verlichten de ogen, en zijn "Kostelijker dan goud, ja, dan veel fijn goud; en zoeter dan honig, ja dan honigzeem uit de raat." (Psalm 19:10). Daarom zei David: "Ik verheug me in uw wet" (Psalm 119:70), "Hoe lief heb ik uw wet!" (Psalm 119:97). Zouden niet alle gelovigen moeten roepen, samen met de gezalfde koning, "Met heel mijn hart roep ik... Ik zal Uw inzettingen bewaren. Ik roep u; verlos mij, dat ik uw getuigenissen kan toepassen"(Psalm 119:145-146).

De Torah brengt orde, godsvrucht, wijsheid en spirituele verlichting. "Uw gebod maakt mij wijzer dan mijn vijanden... Ik ben verstandiger dan al mijn leraars... Ik begrijp meer dan de ouden, omdat ik uw bevelen uitvoer" (Psalm 119:98-100). "Degene die de wet bewaart, is een zoon met begrip" (Spreuken 28:7). "De wet van de HEER is perfect... wijsheid gevend aan de eenvoudige" (Psalm 119:7). Door te wandelen in Gods inzettingen en zorgvuldig Zijn wetten te volbrengen blijven we gevoelig voor het werk van de Geest in ons leven en laten we zien dat de Geest van God Zijn Torah op onze harten schrijft³²:

“een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat gij naar mijn inzettingen wandelt en naarstig mijn verordeningen onderhoudt.”

Ezechiël 36:26-27

De ritmes en cycli van het Torah leven synchroniseren ons naar heiligheid en brengen discipline en spirituele waarheid in ons leven. Ze zijn een bron van heiligheid. "De wet is heilig, en het gebod is heilig en rechtvaardig en goed" (Romeinen 7:12). God heiligt degenen die zijn inzettingen bewaren en beoefenen, hij zegt: "Heiligt u dan, en weest heilig... Zo zult gij mijn inzettingen nauwgezet in acht nemen; Ik ben de HERE, die u heilig." (Leviticus 20:7-8). "Wees heilig in al uw wandel" (1 Petrus 1:15), "Vergeet niet om al [zijn] geboden te doen, en wees heilig voor uw God" (Numeri 15:40). De Torah vastgrijpen is grijpen naar heiligheid.

De wegen van de Torah zijn gevuld met zegen, geluk en vrede. "Gezegend is hij die de wet houdt" (Spreuken 29:18). "Welzalig de

man ... [die] aan des HEREN wet zijn welgevallen heeft, en diens wet overpeinst bij dag en bij nacht." (Psalm 1:1-2). "Welzalig zij, die onberispelijk van wandel zijn, die in de wet des HEREN gaan. Welzalig zij, die zijn getuigenissen bewaren, die Hem van ganser harte zoeken;" (Psalm 119:1-2). "Haar wegen zijn liefelijke wegen, al haar paden zijn vrede. Een boom des levens is zij voor wie haar aangrijpen, wie haar vasthouden, zijn gelukkig te prijzen;" (Spreuken 3:17-18). "Zij, die uw wet liefhebben, hebben grote vrede, er is voor hen geen struikelblok." (Psalm 119:165). "De wet des HEREN is volmaakt, zij verkwikt de ziel;" (Psalm 19: 7), "... ook nuttig om te onderrichten, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de gerechtigheid, opdat de mens Gods volkomen zij, tot alle goed werk volkomen toegerust." (2 Timoteüs 3:16-17).

Het houden van de Torah resulteert in Gods zegen op ons leven. God gebiedt een zegen over hen die gehoorzaam zijn aan de Torah³³: "De volgende zegeningen zullen alle over u komen en uw deel worden, indien gij luistert naar de stem van de HERE, uw God" (Deuteronomium 28: 2). Het leven gaat goed voor degenen die Zijn inzettingen en geboden houden, en hun wordt een lang leven beloofd³⁴.

De zegeningen voor het houden van de Torah en de beloningen voor het doen ervan zijn ook toegankelijk voor de gelovige uit de niet-Joden, want er is "heerlijkheid, eer en vrede over ieder, die het goede werkt, eerst de Jood en ook de Griek. Want er is geen aanzien des persoons bij God." (Romeinen 2:10-11). "Welzalig de sterveling die dit doet, en het mensenkind dat daaraan vasthoudt; die acht geeft op de sabbat, zodat hij hem niet ontheiligt" (Jesaja 56:2). "allen die de sabbat onderhouden, zodat zij hem niet ontheiligen, en die vasthouden" (Jesaja 56:6) aan de Torah wordt beloning beloofd in het koninkrijk, zelfs de vreemdelingen die de Torah houden zullen naar de tempel gebracht worden en vreugde ontvangen in Gods huis. "wie ze doet [de geboden] en leert, die zal groot heten in het Koninkrijk der hemelen." (Mattheüs 5:19). "Zal dan, indien de onbesnedene de eisen der wet in acht neemt, zijn onbesnedenheid niet voor besnijdenis gelden?" (Romeinen 2:26).

Laten we niet zijn als de luie dienaar die zijn talenten verborg tot zijn meester terugkwam. In plaats daarvan krijgen we de

opdracht “dat gij dit gebod onbevlekt en onberispelijk handhaaft tot de verschijning van onze Here Jezus Christus” (1 Timoteüs 6:14). We moeten dat wat aan ons toevertrouwd is investeren zodat we op de dag van zijn komst kunnen zeggen: “Heer, vijf talenten hebt gij mij toevertrouwd: zie, ik heb er vijf talenten bij verdiend.” (Mattheüs 25:20). Dan zullen we hem horen zeggen: “Wel gedaan, gij goede en getrouwe slaaf, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u stellen; ga in tot het feest van uw heer.” (Mattheüs 25:21). Zij die de Torah houden zullen geteld worden onder die overwinnaars “die de geboden van God bewaren en het getuigenis van Jezus hebben;” (Openbaring 12:17), "hun werken volgen hen na" (Openbaring 14:13) voor beloning in het koninkrijk. “Van al het gehoorde is het slotwoord: Vrees God en onderhoud zijn geboden, want dit geldt voor alle mensen.” (Prediker 12:13).

Voordelen van de Apostolische Benadering

Terwijl wij bij First Fruits of Zion nog steeds voorstander waren van de "Eén-Wet" benadering waarbij Joden en niet-Joden identieke verplichtingen hebben, en waarbij dus geen onderscheid tussen Joden en niet-Joden bestaat, had Dr. Dwight Pryor ons uitgedaagd om de apostolische houding ten opzichte van de Torah voor niet-Joden te overwegen, een minder dogmatisch en star gedefinieerde aanpak met een meer open houding. Die bijbelse en apostolische positie heet Goddelijke Uitnodiging.

Het basisprincipe is dit: Joodse gelovigen zijn verplicht om de hele Torah - niet voor redding, maar als een zaak van verbondstrouw - te houden. Niet-Joodse gelovigen, hoewel gered door genade, zijn onderworpen aan het volledige morele gezag van de Torah, en ze krijgen een uitnodiging om deel te nemen samen met Israël in die aspecten van het Torah-leven die specifiek zijn voor het Joodse volk. We stimuleren hen om dat te doen.

Door “Goddelijke Uitnodiging” wordt een apostolisch voorbeeld gesteld, maar tegelijk wordt de deelname van een niet-Jood in de Torah niet beperkt. Een niet-Jood wordt aangemoedigd om zoveel mogelijk van de Torah te omarmen volgens zijn mogelijkheden. Hij wordt aangemoedigd om dit te doen vanuit zijn liefde voor God en zijn toewijding aan Yeshua.

Onze drijfveer voor het verlaten van de taal van de “Eén-Wet” theologie is puur een kwestie van Bijbelse overtuiging. We zijn niet geleid door andere motieven dan een betere overeenstemming met het getuigenis van de Schrift. Toch heeft de “Goddelijke-Uitnodiging” aanpak voor niet-Joden een aantal voordelen:

Ten eerste is het geen theologie die verder gaat dan de instructies van de apostelen. Dr. Dwight Pryor heeft er ons op gewezen: de “Eén-Wet” theologie, hoewel Bijbels geformuleerd, is niet voortgekomen vanuit de apostolische gemeenschap.

Ten tweede, met de “Goddelijke-Uitnodiging” aanpak is het niet meer nodig om de woorden van de apostel Paulus te verdraaien of om de uitspraak van het Concilie van Jeruzalem in Handelingen 15 te herinterpreteren. In plaats daarvan ontstaat hij op natuurlijke wijze uit de Apostolische Schriften en blijft consistent met die geschriften.

Ten derde, omdat de “Goddelijke-Uitnodiging” benadering van niet-Joodse verplichtingen meer in overeenstemming is met de Schrift, is ze minder kwetsbaar voor kritiek van tegenstanders van de Torah. Die tegenstanders waren anders in staat om gemakkelijk passages van de apostelen die niet kloppen met de “Eén-Wet” theologie te exploiteren.

Ten vierde, de “Goddelijke-Uitnodiging” aanpak stelt ons in staat om een betere gemeenschap te onderhouden met het bredere christendom. Onder het model “Goddelijke-Uitnodiging” zijn we niet verplicht om de gemiddelde niet-Joodse christen te hekelen als een onbekeerde zondaar omdat hij de Sabbat niet houdt of omdat hij geen rituele kwastjes draagt of de spijswetten niet houdt. In plaats daarvan kunnen we ons concentreren op de gemeenschappelijke grond die we delen. We zullen dan in een betere positie zijn om zo'n persoon de mogelijkheid te bieden om zich de Messiaans-Joodse gebruiken toe te eigenen, zoals de schoonheid en de zegen van het houden van de Sabbat, zonder daarbij de persoon te veroordelen als hij dit nalaat. Ongetwijfeld zal een open houding zonder veroordeling aantrekkelijker blijken dan dogmatische druk om zich te onderwerpen aan de Torah.

Ten vijfde, het “Goddelijke-Uitnodiging” model wekt respect voor het Jodendom door de eigendomsrechten op de Torah in de

handen van Israël zelf en het Joodse volk te laten. Het “Goddelijke-Uitnodiging” model respecteert een historische, grammaticale interpretatie van de Torah, maar erkent ook dat Israël meer is dan alleen een religie of een academische theorie; Israël is een volk. Op praktisch niveau kan dit worden geïllustreerd met betrekking tot het gebod van het houden van de Sabbat. Niet-Joodse gelovigen zijn welkom om de Sabbat te houden, maar de bevoegdheid om de Sabbat te veranderen naar de eerste dag van de week krijgen ze niet, noch krijgen ze het recht om te herdefiniëren wat het betekent om te rusten van het werk op de Sabbat of om de joodse tradities te veranderen. In plaats daarvan, als een niet-Jood verlangt om de Sabbat te houden, moet hij eerst erkennen dat de Sabbat een teken is tussen God en het Joodse volk. Hij kan ervoor kiezen om deel te nemen aan de Sabbat samen met Israël, maar de Sabbat behoort niet aan hem als eerste.

Ten zesde, het “Goddelijke-Uitnodiging” model behoudt onderscheid tussen gelovigen die legaal (volgens de Halacha) Joods zijn en degenen die dat niet zijn. Dergelijk onderscheid is van vitaal belang voor het voortbestaan van de Joodse identiteit. Wanneer dat onderscheid wordt uitgewist gaat de Joodse identiteit snel verloren. Bewijs voor het verlies van de Joodse identiteit kan worden gevonden in de kerk waar Joodse gelovigen, nadat zij christenen werden, afzagen van de Joodse aspecten van de Torah, gemengde huwelijken aangingen, en zo hun identiteit verloren binnen één generatie. De “Eén-Wet” theologie heeft precies dat resultaat van verlies van Joodse identiteit, omdat ze er niet in slaagt om onderscheid te maken tussen de Joodse en niet-Joodse gelovigen en hun plichten.

Ten zevende, de “Goddelijke-Uitnodiging” aanpak haalt niet-Joodse gelovigen niet uit de gemeenschap binnen Messiaans-Joodse gemeenten. In plaats daarvan zorgt hij voor een grote diversiteit aan niet-Joodse expressie met behoud van het blijvend gezag van de Torah over de hele gemeente. Niet-Joodse gelovigen die verlangen om de Messiaans-Joodse praktijk ten volle te beleven moeten zich welkom voelen binnen de Messiaanse gemeenschap, zonder de dwang om te doen alsof ze Joods te zijn of om op zoek te gaan naar

een verre joodse afkomst om hun deelname aan meer Joodse aspecten van de Torah te rechtvaardigen.

Betekent Dit Dat Ik De Torah Niet Moet Houden?

Een niet-Joodse gelovige zou zich met recht kunnen afvragen: "Betekent de Goddelijke-Uitnodiging theologie dat ik de Torah niet moet houden?". Wat de morele en ethische autoriteit van de Torah betreft staan niet-Joodse gelovigen onder dezelfde verplichtingen als Joodse gelovigen. De geschriften van de apostelen en de onderwijzingen van Yeshua zijn allemaal ethisch gecentreerd, en ze zijn allemaal vierkant gebaseerd op de Torah van Mozes. Ten aanzien van de Joodse bijzonderheden van de Torah wordt aan niet-Joodse gelovigen de mogelijkheid verleend om deel te nemen. Maar zodra een niet-Jood een zaak heeft onderzocht en besloten heeft om die op te nemen in zijn dagelijks leven moet hij zichzelf beschouwen als gebonden aan dat specifieke gebod opdat hij niet zou worden "innerlijk verdeeld ... ongestadig op al zijn wegen." (Jakobus 1:8). De persoon met de juiste aanpak "zet zich ... eerst neder om de kosten te berekenen" (Lukas 14:28) van discipelschap alvorens zich overhaast te verbinden. Bijvoorbeeld, als een familie besluit dat ze de Sabbat gaan houden door niet te werken op de zevende dag, dan moeten ze die toezegging houden ook als het lastig wordt om dat te doen. Gods geboden zijn niet om mee te spotten.

Critici en Tegenstanders

Bij First Fruits of Zion hebben we gedurende meerdere jaren geworsteld met de vraag hoe groot het dwingend karakter van de Torah is voor een niet-Joodse gelovige. Dat gebeurde zowel intern (binnen FFOZ) als met een breed scala van leraren, vertrouwde adviseurs, en Messiaanse leiders. De wijziging van onze oorspronkelijke taal over niet-Joodse verplichting tot de Torah en ons duidelijk afstand nemen van de "Eén-Wet" theologie is niet onopgemerkt gebleven.

In feite hebben er geruchten en bezorgdheid gecirculeerd doorheen de Messiaanse beweging gedurende meer dan een jaar. Het afgelopen anderhalf jaar is er geen week voorbij gegaan zonder

dat ik (Boaz) een uur of zo door moest brengen in dialoog met bezorgde leden die hadden gehoord of die ervan uitgingen dat, "First Fruits of Zion niet langer niet-Joden onderwees om de Torah te houden."

Integendeel, we gaan door met onze kerntaak van de verkondiging van de Torah aan het gehele volk van God. Maar er is een verandering in de manier waarop we deze boodschap presenteren, en die verandering is een bron van zorg voor veel van onze lezers geweest. Het is mijn hoop dat dit document, gepubliceerd in Messiah Journal, zal helpen verklaren waarom onze taal is veranderd.

Als medewerkers hebben we de beslissing genomen om de taal van "je zult" en "je moet" te verlaten als we spreken over de relatie van niet-Joden met Sabbat, feesten, spijswetten, en specifieke Joodse aspecten van de Torah. In die discussie merkte een van onze redacteuren op: "Mensen hebben heel hun leven gebouwd op de stelling dat de hele Torah volledig verplicht is voor hen. Ze hebben banen opgeofferd, kansen gemist en relaties beschadigd in de veronderstelling dat ze de verplichting hadden om alles te volbrengen."

Andere tegenstanders van de "Goddelijke-Uitnodiging" aanpak voor niet-Joden hebben geklaagd dat deze stelling aan niet-Joodse gelovigen het recht geeft om arbitraire keuzes te maken over de vraag of zij zich gaan houden aan de spijswetten, de Sabbat, de feesten, enzovoort. Het geeft de niet-Joden te veel ruimte - te veel speelruimte. Bezorgde echtgenotes hebben geklaagd, zeggende: "Je gaf zojuist mijn man toestemming de Sabbat niet te houden als hij niet wil."

Al deze kritieken hebben verdienste. Maar de angst is niet het resultaat van een milder standpunt dat niet-Joden aanmoedigt om de Sabbat en de feesten te houden; het is het resultaat van een nauwe, doctrinaire theologie die de valse indruk wekte dat de apostolische Schriften geen onderscheid maakten tussen Joodse en niet-Joodse verplichtingen in de Torah. Wanneer ik dialogueer met critici en bezorgde vrienden over deze kwesties erken ik dat we hun zorgen horen en ze begrijpen, maar ik ben ook snel om hen te verzekeren dat First Fruits of Zion nog steeds bezig is met het onderwijzen van

mensen over de Torah en over de schoonheid van een gehoorzaam leven. Het enige verschil is dat we niet langer de theologische arm van de niet-Jood omwringen om hem te dwingen om het volgzame leven te aanvaarden.

Besluit

First Fruits of Zion heeft een lange weg van theologische ontwikkeling afgelegd sinds we voor het eerst de Torah "herontdekten" in het begin van de jaren 1990. In de loop van de reis zijn we af en toe enkele verkeerde zijwegen ingeslagen. Het is altijd moeilijk om te veranderen en nog moeilijker om een fout toe te geven, maar het belangrijkste is dat we trachten plooibaar en open te blijven om te veranderen onder de leiding van Gods Geest en de openbaring van de Schrift. De Bijbel is onveranderlijk want onfeilbaar, maar wij zijn dat niet. Onze wens is om zo bijbelgetrouw mogelijk te zijn, ongeacht de kosten.

Deze kosten kunnen aanzienlijk zijn. We hebben al enkele goede vrienden en trouwe leden verloren. Sommigen van u zullen zich bezorgd, gefrustreerd, en misschien onrustig voelen over deze koerscorrectie. Maar vraag jezelf eens af: "Is het redelijk om te veronderstellen dat we, tijdens deze eerste jaren van varen door onbekende wateren, niet af en toe de koers zouden moeten corrigeren?" Gedurende meer dan vijftien jaar van worstelen met de gevolgen van de Torah herimplementatie, zijn we vaak bijgestuurd door het getuigenis van Gods onveranderlijke woord. En zo moet het ook zijn.

Wij betreuren dat we toegelaten hebben dat onze ijver voor de Torah voorrang kreeg op ons studiewerk, en we zien uit naar de vrucht van een meer evenwichtige presentatie van onze boodschap in de toekomst. Onze boeken "Restoration" en "Boundary Stones", onze nieuwe generatie Torah Club producten, en onze nieuwe Hayesod discipelschap cursus bieden allemaal een doordachte en consistente boodschap van Torah voor niet-Joden zonder het starre dogmatisme van "Eén-Wet".

We realiseren ons dat vele broeders en zusters de theologie van "Goddelijke-Uitnodiging" zullen afwijzen als een onjuist antwoord op de "niet-Jood versus Torah" vraag. Wij hopen dat de

meningsverschillen over deze kwestie niet zullen leiden tot een breuk in gemeenschap of genegenheid. We blijven ons inzetten voor onze missie van verkondiging van de Torah en van zijn manier van leven, volledig gericht op de Messias, aan het hedendaagse volk van God. Dat hedendaagse volk van God omvat de niet-Joden uit de volkeren die tot geloof gekomen zijn in de God van Israël en zijn Messias. Paulus vertelt ons dat er is "één lichaam en één Geest, gelijk gij ook geroepen zijt in de ene hoop uwer roeping, één Here, één geloof, één doop," (Efeziërs 4:4-5). Evenzo bevestigen wij dat er één God is, één Messias, en slechts één Torah voor al Gods volk.

De hand van de Vader was overduidelijk aanwezig bij het scherpstellen van de missie van ons werk. Na al deze problemen doorworsteld te hebben voelen we dat onze boodschap van de Torah voor Israël en voor alle volkeren duidelijker, scherper en sterker is dan ooit. We zien nu al de positieve impact. Het verfijnde bericht wordt beter ontvangen; Gods Geest zit er in; en de mensen zijn enthousiast. Het heeft ons een nieuw enthousiasme en vreugde gegeven in het delen van de tijdloze en onveranderlijke waarheid van de Torah. Het is voor ons een zegen om te zien hoe de Vader bezig blijft met het herstel van Zijn volk, en we zijn dankbaar als hij ons in dat herstel een rol laat te spelen, ook al zou dat een kleine rol zijn.

Eindnoten

¹ Sommige leiders in de UMJC hebben sterke kritiek geuit op de “Eén-Wet” theologie, maar de UMJC bevat een diversiteit van meningen over de geschikte mate van niet-Joodse naleving van de Thora. Veel UMJC congregaties stimuleren volledige participatie voor niet-Joden.

² Galaten 3:28

³ Efeziërs 6:5; Kolossenzen 3:22, 4:1; 1 Timoteüs 6:1; Titus 2:9.

⁴ 1 Korintiërs 7:23.

⁵ Efeziërs 5:25–28; Kolossenzen 3:19.

⁶ Efeziërs 5:22–24; Kolossenzen 3:18; Titus 2:4–5.

⁷ 1 Korintiërs 12:20 e.v.

⁸ Galaten 2:7.

⁹ Zie bijvoorbeeld Exodus 31:14-16. In het apostolische tijdperk, een doodvonnis wegens schending van de sabbat was een reële mogelijkheid.

¹⁰ In het Apostolisch tijdperk niet-Joodse gelovigen waren adjunct leden van de Joodse gemeenschap. Cf. Louis H.

Feldmen, “The Omnipresence of the God Fearers,” *Biblical Archeological Review* 12:5 (September/October 1986): 58–63.

¹¹ Zie David L. Lieber, “Strangers and Gentiles,” *Encyclopedia Judaica* (Second Edition) 19:241–242; Tim Hegg, *Fellow Heirs* (Marshfield, MO: First Fruits of Zion, 2003), 13–29. Hegg heeft aangetoond dat de term ger oorspronkelijk niet exclusief verwees naar een bekeerling, maar eerder tot elke vreemdeling wonende onder het volk van Israël. Tegen de tijd van de apostelen, werd het woord gelezen en begrepen als een verwijzing naar een bekeerling. Tot op de dag, blijft het Jodendom het grootste deel van de ger teksten van de Torah te definiëren als een verwijzing naar juridische bekeerlingen tot het Jodendom.

¹² LXX op Exodus 12:48–49 en Leviticus 25:47.

¹³ R. Timothy McLay, *The Use of the Septuagint in New Testament Research* (Grand Rapids, MI: Eerdmans Publishing Company, 2003), 137–170. Let op McLay's commentaar op pagina 169: “The fact that the Greek Jewish Scriptures were cited in the NT in contrast to the Hebrew demonstrates that they were deemed to be Scripture by the Early Church.”

¹⁴ Bijvoorbeeld, zie Galaten 5:18–23.

¹⁵ De context maakt het onmogelijk om aan te dringen dat de term "juk" in Handelingen 15:10 alleen maar verwijst naar de Mondelinge Torah. Voor een typisch voorbeeld dat het woord gebruikt om Torah betekenen, zie m.Avot 3.5.

¹⁶ Handelingen 10:22, 13:16, 26, 43, en 17:4, 17. Zie Feldmen, “The Omnipresence of the God Fearers,” 58–63 en Louis H. Feldmen, *Jew and Gentile in the Ancient World* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1996).

¹⁷ De instructies van Paulus aan de heidenen kan het begin geweest zijn van de valse geruchten over zijn instructies aan de Joden. Zie Hilary Le Cornu and Joseph Shulam, *A Commentary on the Jewish Roots of Acts* (Jerusalem, Israel: Academion, 2003), 1173.

¹⁸ Romeinen 3:31.

¹⁹ Genesis 15:16; Leviticus 18:3; 18:28, 20:23; Deuteronomium 7:16; enz.

²⁰ Genesis 6:13.

²¹ Genesis Rabbah 34:8; t.Avodah Zarah 8:4; b.Chullin 92a; b.Bava Kama 38a. Voor meer i.v.m. de Noachitische Geboden, hun origine en functie, zie Tim Hegg, “The Noachide Laws,” *messiah magazine* 91(2006): 10–13.

²² 1 Petrus 2:9–10.

²³ Efeziërs 2:12–13.

²⁴ Jonathan Draper, “The Holy Vine of David Made Known to the Gentiles through God’s Servant Jesus: Christian-Judaism’ in the Didache,” *Jewish Christianity Reconsidered* (Minneapolis, MN: Fortress Press, 2007), 257–283.

²⁵ Deuteronomium 4:4–8.

²⁶ Johannes 14:15, 21; 15:10.

²⁷ Matteüs 5:17.

²⁸ Jesaja 2:2–4, 51:4–5, 56:1–7, 66:23; Zacharia 14:16–19.

²⁹ Zacharia 8:23.

³⁰ Handelingen 11:3; Galaten 2:12; 1 Korintiërs 11:20 e.v.; Handelingen 11:20; Judas 1:12.

³¹ Matteüs 13:44.

³² Jeremia 31:33.

³³ Deuteronomium 11:27.

³⁴ Deuteronomium 4:40.